

**НАЦИОНАЛЕН СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

СТРАТЕГИЯ

**за развитие на Националната статистическа
система на Република България, 2013 - 2017 година**

СОФИЯ, 2013

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ.....	3
ВЪВЕДЕНИЕ.....	4
ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА НСС, 2008-2012..	5
ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ, КООРДИНАЦИЯ И ОТГОВОРНОСТИ В РАМКИТЕ НА НСС....	12
ЧАСТ I. ПРАВНА РАМКА И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД НСС	16
1.1. Правна и институционална рамка	16
1.2. Предизвикателства пред НСС за периода 2013 - 2017 година.....	16
ЧАСТ II. ЦЕЛИ И ХОРИЗОНТАЛНИ ПРИОРИТЕТИ НА НАЦИОНАЛНАТА СТАТИСТИЧЕСКА СИСТЕМА.....	18
2.1 Основни цели.....	18
2.2. Хоризонтални приоритети	18
ЧАСТ III. РЕСУРСИ, ОРГАНИЗАЦИЯ И МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА.....	24
Приложение 1. Фундаментални принципи на официалната статистика на ООН.....	25
Приложение 2. Принципи на Кодекса на европейската статистическа практика	26
Приложение 3. Списък на органите на статистиката	28

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БНБ	Българска народна банка
ЕС	Европейски съюз
ЕСС	Европейска статистическа система
ИТ	Информационни технологии
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
НСИ	Национален статистически институт
НСП	Национална статистическа програма
НСС	Национална статистическа система
ООН	Организация на обединените нации
ТСБ	Териториално статистическо бюро
ЦУ	Централно управление
CAPI	Персонално интервю с помощта на компютър
CATI	Интервю по телефона, проведено с помощта на компютър
CAWI	Компютърно асистирано уебинтервю
DSPL	Език за публикуване на набори с данни
HTML	Език за маркиране на хипертекст
INSPIRE	Инфраструктура за пространствена информация в Европейската общност
IPA	Инструмент за предприсъединителна помощ
SDMX	Обмен на статистически данни и метаданни
SVG	Мащабируема векторна графика
TAIEX	Техническа помощ и обмен на информация

ВЪВЕДЕНИЕ

Гражданското общество, бизнес средите, държавната администрация, политиците и изследователите очакват качествена статистическа информация, която да проследява развитието на икономическите, социалните и демографските процеси и да подпомага вземането на информирани решения. Съвременната статистика е ориентирана към променящите се потребности на обществото и се стреми да осигурява сравними, надеждни и отговарящи на строгите изисквания за конфиденциалност и защита на информацията данни, произведени в съответствие с международните стандарти.

Националната статистическа система на Република България е част от Европейската статистическа система и осъществява дейностите по събиране, обработване, анализиране и съхраняване/архивиране на статистически данни, както и дейностите по предоставяне и разпространение на официалната статистическа информация. Националната статистическа система се състои от Националния статистически институт, органите на статистиката и Българската народна банка. Водещата методологична и координираща роля в НСС се изпълнява от НСИ.

Мисията на НСС на Република България е да осигурява безпристрастна, обективна, навременна и точна информация за състоянието и тенденциите в развитието на икономиката, социалната сфера, демографията и околната среда.

Визия за развитието на НСС през периода 2013 - 2017 година:

„Националната статистическа система да произвежда и предоставя на всички групи потребители статистически продукти и услуги с високо качество, произведени по хармонизирани европейски методологии и стандарти.“

Мисията и визията за развитие на НСС ще бъдат осъществени при спазване на Фундаменталните принципи на официалната статистика на ООН и на принципите, залегнали в Кодекса на европейската статистическа практика.

През периода 2013 - 2017 г. водеща роля в дейността на НСС ще имат принципите:

- Професионална независимост
- Безпристрастност и обективност
- Задължение за високо качество
- Стриктно спазване на статистическата тайна
- Адекватност на ресурсите
- Ефективност на разходите
- Активно сътрудничество и координация в НСС и в рамките на ЕСС.

Главната цел за развитието на НСС е да се усъвършенства разработването, производството и разпространението на качествена статистическа информация за всички групи потребители, съобразно техните информационни нужди.

Стратегията е разработена от НСИ в изпълнение на чл. 7, ал. 1, т. 3 от Закона за статистиката в сътрудничество с органите на статистиката и БНБ.

ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА НСС, 2008-2012

Главната цел в развитието на НСС през периода 2008-2012 г. беше усъвършенстване на разработването, производството и разпространението на статистическа информация за всички групи потребители чрез подобряване на институционалния капацитет на системата и ускорено внедряване на съвременни информационни и комуникационни технологии в условията на пълноправно членство на Р България в ЕС.

Развитието на Националната статистическа система през периода 2008-2012 г. изискваше осъществяване на следните **основни цели**:

- Развитие на методологията и обогатяване на съдържанието на съществуващите статистически изследвания и внедряване на нови изследвания и показатели в съответствие с нуждите на потребителите и приоритетите на Европейската статистическата програма 2008-2012.
- Усъвършенстване на производството, разпространението и съхранението на статистическа информация.
- Подобряване на средата, информационната инфраструктура и ресурсната осигуреност на НСС.

Общите хоризонтални приоритети в развитието на НСС за периода 2008-2012 г. бяха:

- Намаляване на натовареността на респондентите.
- Подобряване на качеството на статистическата информация.
- Усъвършенстване на съхранението и разпространението на статистическата информация.
- Ускорено внедряване на нови ИКТ и интегриране на ИТ дейностите.
- Развитие на човешките ресурси и подобряване на условията на труд.
- Развитие на европейско партньорство и международно сътрудничество.
- Постигане на по-ефективно взаимодействие и координация в рамките на НСС.
- Засилване на доверието към официалната статистика.
- През периода 2008-2012 г. , успоредно с общите хоризонтални приоритети за развитие на НСС, бяха реализирани специфични приоритети в отделните тематични области, свързани с развитието на методологията и обогатяването на съдържанието на съществуващите статистически изследвания и внедряването на нови изследвания (общо 43) и нови статистически показатели.

За първи път през 2008 година НСИ въведе:

- пилотно изследване на фирмите, предоставящи бизнес услуги;
- изследване на предприятията под чуждестранен контрол в България (FATS);
- специализирано изследване за българските и чуждите граждани, излизачи от и влизачи в България;
- специално изследване на лицата докторанти (защитили образователната степен „доктор”);
- тримесечни експресни оценки за БВП;
- тримесечни нефинансови национални сметки за институционални сектори „Държавно управление” и „Останал свят”;
- сезонно изгладени тримесечни данни за БВП, заетите лица и отработеното време;
- за първи път обяви данните за държавен дефицит/излишък и дълг на сектор „Държавно управление“, след проведена мисия и направени препоръки от страна на статистическата служба на ЕК (Евростат), НСИ да бъде водещата и отговорна институция за данните в областта на Държавната финансова статистика;

- започна прилагането на новата Класификация на икономическите дейности-2008 (КИД-2008) и новата Класификация на продуктите по икономически дейности-2008 (КПИД-2008);
- изследване, характеризиращо социалната защита на населението **„Европейска система за интегрирана статистика на социалната защита” (ESSPROS)** в съответствие с Регламент (ЕО) № 458/2007 на Европейския парламент и Съвета и последващите два регламента.

За първи път през 2009 година НСИ въведе:

- уеб базирана **Информационна система „Бизнес статистика”** за онлайн представяне на годишните счетоводни отчети и статистически справки от нефинансовите предприятия;
- праг за опростено деклариране на сделки с ниски стойности във външната търговия, който доведе до намаляване на натоварването на респондентите;
- нов потребителски ориентиран интернет сайт, обогатен с нови тематични области и данни за минали периоди, с обяснителни и методологични бележки (метаданни) на статистическите показатели, с възможност за сваляне на таблици и графики;
- нов тип услуга за потребителите, а именно директен достъп чрез интернет до базата от данни за външната търговия и възможност за самостоятелно съставяне на справки и таблици, които съдържат детайлна информация за вноса и износа;
- започна разработване на тримесечна информация за демографските процеси, броя и структурите на населението през текущата година, и разработи и публикува таблици за смъртност на населението по причини за умираанията;
- изготви многовариантна прогноза за развитие на населението до 2060 г. общо за страната, и по области до 2020 г., по хармонизирана с Евростат методология;
- пилотно разработи и публикува данни за здравните сметки за периода 2003-2007 г., чрез които се оценяват всички разходи за здравеопазване, както и данни за сателитните сметки за туризма с цел да се оценят всички разходи, свързани с туристическите пътувания, направени преди, по време и след пътуванията;
- внедри новата Класификация на икономическите дейности **КИД-2008** за всички икономически индикатори и агрегационни нива от бизнес статистиката и преизчисли всички динамични редове с месечни и тримесечни показатели по сектори, от 2000 г. към новата база за сравнение в ЕС (2005=100);
- успешно внедри в реална експлоатация нова **Информационна система „Потребителски цени”** за събиране, обработка, анализ, съхраняване и разпространение на статистическата информация за потребителските цени, която ускори и улесни процесите по събиране и обработка на данните.

За първи път през 2010 година НСИ:

- реализира проект **„Единна входна точка”** съвместно с Националната агенция по приходите за представяне на годишните отчети за дейността на предприятията само пред една от институциите, като по този начин значително намали административната тежест на респондентите;
- успешно внедри в реална експлоатация нова **Информационна система „Индекси на цените на производител”** за събиране, обработка, проверка и предоставяне на статистическа информация за цените на производител в промишлеността и услугите, която доведе до ускоряване и улесняване на обработката на данните;
- извърши календарно и сезонно изглаждане на динамичните редове от краткосрочната бизнес статистика (КБС) по хармонизирана европейска методология с данни за индустриалното производство, строителната продукция и оборота в търговията на дребно за периода 2000-2010 година;

- направи първа самооценка за качеството на статистическата информация в рамките на Националната статистическа система (НСС);
- България започна да подава на Евростат тримесечни данни за транзитните превози по вътрешни водни пътища, в резултат на сключеното споразумение между Националния институт по статистика на Румъния и Националния статистически институт на България за обмен на статистически данни;
- успешно реализира допълнителен модул на тема „Съвместяване на работа със семеен живот” към Наблюдението на работната сила съгласно Регламент (ЕО) № 207/2008 на Комисията;
- публикува информация за основните резултати от Европейското изследване на доходите и условията на живот, провеждано по единна методология във всички европейски страни. Изследването е създадено с цел да установи обща рамка за систематично производство на данни за доходите и условията на живот като база за пресмятане на структурни показатели за сравнителен анализ на ниво ЕС за разпределението на доходите и проявлението на бедността и социалната изолация;
- разработи и въведе сезонно изгладени тримесечни данни за БВП, общо и по компоненти, за периода 1997-2010 г., и сезонно изгладени данни за резултатите от бизнес наблюденията;
- разработи и внедри цялостна ревизия на данните за БВП и неговите компоненти по трите метода за периода от 1995 г. (тримесечни и годишни данни). Въз основа на резултатите от успешно реализирания Туининг проект ”Устойчиво развитие на Националната статистическа система”, компонент 3 - „Подобряване качеството на данните в областта на националните сметки” бяха подобрени и внедрени допълнителни оценки за изчерпателност на данните в областта на национални сметки;
- разработи онлайн Калкулатор за изчисляване на личната инфлация и го публикува на интернет сайта на института. Проектът е осъществен с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от ЕС чрез Европейския социален фонд;
- внедри система за управление на потребителски запитвания, разработена въз основа на най-добрите практики за „Support Center” и „IT Service Management”, с което завърши изграждането на инфраструктурата на подпомагач център за цялата институция.

За първи път през 2011 година НСИ:

- поредното преброяване на населението и жилищния фонд бе проведено по комбиниран способ – чрез преброители (класическо преброяване) и чрез Интернет;
- въведе в действие Център за анкетиране в ТСБ Варна, чрез който стана възможно провеждането на интернет базирани и телефонни интервюта с използването на съвременни ИКТ;
- създаде нови рубрики на интернет сайта на НСИ - „Европа 2020”, „Устойчиво развитие”, „Статистика на предприятията” и „Социално включване и условия на живот”, в отговор на растящия интерес на потребителите;
- въведе безплатно ползване на всички специализирани издания, публикувани на интернет сайта на института в .PDF формат;
- осигури безплатен достъп за всички потребители до дигитализираната версия на пълната колекция на списание „Статистика” от 1929 г. до наши дни;
- въведе окончателно Класификацията на икономическите дейности КИД-2008 при изчисляване на БВП и други показатели в областта на национални сметки за

периода 1995-2011 г. съгласно изискванията на Регламент (ЕО) № 1893/2006 на Европейския парламент и на Съвета;

- успешно реализира допълнителен модул на тема „Заетост на хората с увреждания“ към Наблюдението на работната сила съгласно Регламент (ЕС) № 317/2010 и започна работата по модул „Преход от работа към пенсиониране“ съгласно Регламент (ЕС) № 249/2011;
- започна регулярно оповестяване на тримесечни сезонно и календарно изгладени данни за оборота в транспорта, съобщенията и услугите;
- започна предоставянето на анонимизирани данни за научни цели от изследването „Европейско здравно интервю“, Наблюдението на работната сила и други;
- предостави на всички потребители безплатен достъп до основните резултати от Преброяване 2011 чрез интернет сайта на НСИ, както и от всички преброявания проведени в България от началото на миналия век до сега.

За първи път през 2012 година НСИ:

- внедри нова онлайн **Информационна система "Краткосрочна бизнес статистика"**, която включва всички месечни и тримесечни изследвания в областта на бизнес статистиката. Информационната система улесни значително трансфера на данни между предприятията и НСИ, създаде възможност за свързване на микроданните от различни изследвания и за анализ на резултатите;
- внедри приложение за онлайн предоставяне на данните от месечните бизнес наблюдения в промишлеността, строителството, търговията на дребно и сектора на услугите с цел изследване и изработване на качествени краткосрочни прогнози за развитие на бизнес климата в България;
- успешно проведе изследванията: „Производство и продажби на енергийни продукти“ и „Характеристики на слънчевите панели“;
- започна подготовката на система от показатели за мониторинг на напредъка на България във връзка с изпълнението на европейските цели, заложи в Стратегия „Европа 2020“ и националните подцели;
- предприе дейности, свързани с внедряване и прилагане на новата Международна стандартна класификация на образованието (ISCED 2011), която улеснява сравненията между образователните системи и показателите на страните на основата на единни и съгласувани на международно ниво дефиниции;
- успешно реализира допълнителен модул на тема „Преход от работа към пенсиониране“ към Наблюдението на работната сила;
- за първи път публикува данни по три нови показателя от Наблюдението на работната сила, с цел по-задълбоченото характеризирание на различни категории лица според връзката им с пазара на труда;
- откри нова рубрика „Качество“ на интернет сайта на института, в която са публикувани ревизираната версия на Кодекса на европейската статистическа практика и основни стратегически и методологични документи, свързани с осигуряване на качеството в НСС;
- проведе първи вътрешен одит по качеството на статистическите изследвания;
- Националната статистическа система направи самооценка за степента на прилагане на принципите, свързани със статистическите процеси, от Кодекса на европейската статистическа практика.

Една от първите затворени глави по време на преговорния процес за присъединяване на България към Европейския съюз е глава 12 “Статистика”. Важно условие за изграждане на доверие към официалната статистика е строгото спазване на научните принципи и придържането към утвърдените международни и европейски методологии и стандарти,

осигуряването на прозрачност при производството на статистическа информация, както и прилагането на ефективна политика по разпространение на информацията и обслужване на потребителите.

Европейското законодателство в областта на статистиката е с широк обхват и включва повече от 540 нормативни документа. България, като пълноправен член на ЕС, прилага напълно стандартизирани и хармонизирани статистически методи, методологии и стандарти.

В Националната статистическа програма (НСП) са включени статистически изследвания с установена обществена значимост, като повече от 95% от тях са в изпълнение на задълженията на Р България към ЕС. Резултатите от статистическите изследвания се валидират от Евростат, което е гаранция, че произвежданата и разпространявана статистическа информация в България отговаря на европейските критерии и стандарти за качеството.

България е пример за добра практика в областта на статистиката за:

- изградената Единната входна точка за едновременно представяне на данъчна и статистическа информация, реализирана въз основа на изградената от НСИ информационна система „Бизнес статистика“;
- въвеждане на „Изследване на доходите и условията на живот“ (EU-SILC), по утвърдена от Евростат единна методология;
- електронното Преброяване‘2011 в България е отбелязано като добра практика в годишния доклад на Международния съюз по далекосъобщенията;
- внедряване на електронни устройства при регистрацията на цените за осигуряване на статистическа информация за детайлните цени на продукти с цел повишаване качеството на данните и съкращаване времето на регистрация на цените.

С цел намаляване на натовареността на респондентите, свързана със задълженията на стопанските и нестопанските предприятия и организации, домакинствата и гражданите по предоставяне на първични статистически данни, НСИ работи в няколко основни направления:

- използване и прилагане на съвременни ИКТ за улеснение на респондентите;
- оптимизиране на статистическия инструментариум;
- оптимизиране на процеса на производството на статистическа информация;
- по-широко използване на административни източници на данни.

НСИ участва активно в работата на Европейската статистическа система и успешно провежда политика на развитие на регионалното и двустранното сътрудничество.

През април 2012 г. България е избрана за нов член на Статистическата комисия на ООН за период от четири години, който започва от 01 януари 2013 година.

През 2011 г. България кандидатства за получаване на статут на редовен наблюдател в заседанията на Комитет по статистика на ОИСР.

Приоритетни задачи за развитие на европейското партньорство и международното сътрудничество са активното участие на НСИ в подготовката и приемането на новото европейско законодателство в областта на статистиката, обмена на добри практики и опит с други статистически служби.

НСИ участва в изпълнението на редица европейски проекти. За периода 2008-2012 г., НСИ е подписал **над 100 (сто)** договора за изпълнение на проекти, финансирани от ЕК. Политиката на Евростат е насочена към по-активно участие на националните статистически служби в ESSnet проекти, които целят намаляване на финансовите ресурси и прилагане на резултатите и ползите от проектите в цялата ЕСС. България участва като партньор в три ESSnet проекта с координатори Испания, Италия и Норвегия в областта на статистиката на туризма, обмена на статистически данни и метаданни и геостатистика.

НСИ осигурява методологична, методична и техническа помощ чрез различни инструменти за сътрудничество (Туининг проекти с Азербайджан, Косово, Македония, Украйна и др., ТАИЕХ- Йордания).

НСИ се утвърди като надежден партньор след успешното изпълнение на двегодишния Туининг проект „Помощ на Държавния статистически комитет на Азербайджан за достигане на европейските стандарти в областта на националните сметки, ненаблюдаваната икономика, бизнес статистиката и индекса на цените на производител”, реализиран от консорциум между Федералната статистическа служба на Германия и НСИ като младши партньор/ръководител на Туининг проекта.

SWOT анализ

Вътрешни фактори	
Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> • Разработена стратегия и визия за развитие на статистиката за периода 2008-2012 • Намалена натовареност на респондентите • Подобрено качество на статистическата информация • Усъвършенствано съхранение и разпространение на статистическата информация • Ускорено внедряване на нови ИКТ и интегриране на ИТ дейностите • Добро европейско партньорство и международно сътрудничество • Предприети мерки за по-ефективно взаимодействие и координация в рамките на НСС • Високо доверие към официалната статистика • Развитие на методологията и обогатяването на съдържанието на съществуващите статистически изследвания и внедряването на нови изследвания и статистически показатели • Развитие на човешките ресурси и подобряване на условията на труд • Възможности за кариерно развитие и обучение 	<ul style="list-style-type: none"> • Недостатъчен мониторинг на изпълнението на приетата стратегия • Непълно приложение на нови форми на комуникация с потребителите и респондентите съобразно промените в комуникационните канали, обработката и съхранението на данните • Недостатъчно приложение на интегриран подход и съчетаване на информация от различни източници • Недостатъчно ефективно взаимодействие и координация в рамките на НСС • Слабо участие на представители на академичната общност в развитието на методологията на статистическите изследвания • Незадоволително съвместно участие на експерти от НСИ, органите на статистиката и университетски преподаватели в научни конференции • Неосъвременена организационна структура на НСИ, включително на регионално ниво
Външни фактори	
Възможности	Рискове
<ul style="list-style-type: none"> • Осигуряване на обективна, навременна и надеждна статистическа информация за икономическото, социалното и демографското развитие на национално и регионално равнище • Използване на нови източници на данни и средства за усъвършенстване на производството и повишаване на качеството на статистическите продукти и услуги • Повишаване на професионалния и организационен капацитет на Националната статистическа система • Внедряване на иновативни и ефективни информационни и комуникационни технологии и е-услуги • Повишаване на ефективността на разходите 	<ul style="list-style-type: none"> • Невъзможност за обезпечване на нарастващите потребности от статистическа информация • Намаляване на натовареността на респондентите едновременно с гарантиране на качеството на статистическата информация • Появата на т.нар. „конкуренти“ на официалната статистика при производството на информация • Глобализация и навлизане на нови явления и процеси • Измерване на ефективното използване на природен и човешки капитал • Недостатъчна ресурсна обезпеченост като количество и качество загуба на административен капацитет

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ, КООРДИНАЦИЯ И ОТГОВОРНОСТИ В РАМКИТЕ НА НСС

С цел подобряване на координацията и ефективността на взаимодействието между НСИ и останалите институции, осигуряващи базова информация за производството на национални сметки, беше актуализиран и подписан **Меморандум за сътрудничество между НСИ, БНБ и МФ** при разработване, производство и разпространение на държавна финансова статистика и финансови национални сметки. През 2012 година е създадена междуведомствена работна група с представители от трите институции, действаща към меморандума за сътрудничество.

С оглед изпълнението на решенията на Евростат за управление качеството на статистическите данни за целите на държавна финансова статистика и осигуряването на надеждна информация от административни източници през 2012 г. се подписа Споразумение за сътрудничество между НСИ и Сметната палата.

НСИ и органите на статистиката съвместно подготвят и участват в европейски програми и проекти, свързани с развитието на статистическите методи, разработването на нови статистически показатели и провеждането на нови изследвания.

С цел постигане на по-голяма съгласуваност на дейностите и сроковете за производство на статистическа информация се актуализират споразуменията на НСИ с органите на статистиката и другите държавни институции.

НСИ взема активно участие в работата на различни междуведомствени комисии и тематични работни групи.

НСИ участва в междуведомствените работни групи за подготовка на стратегическите документи за структурните и секторните програми на ЕК за периода 2014-2020 година.

Демографска статистика

- Споразумение между Министерство на вътрешните работи (МВР) и НСИ за обмен на информация

НСИ получава данни за всички чужденци и граждани на ЕС, с разрешен статут за пребиваване в Република България, който не е изтекъл към момента на извадката, регистрирани в автоматизираната информационна система “Единен регистър за чужденците” на МВР, необходими за производството на статистика на външната миграция.

- Споразумение между НСИ и Министерство на регионалното развитие (МРР) за осигуряване на текущ обмен на данни

НСИ получава данни от регистрите на национално ниво - Национална база данни “Население”, поддържани от Главна дирекция “Гражданска регистрация и административно обслужване” (ГД “ГРАО”) при МРР, необходими за производството на статистика на демографските събития.

Доходи и разходи на населението

- Националният осигурителен институт (НОИ) предоставя на НСИ информация за размера на получаваните пенсии, добавки към пенсиите и допълнителни обезщетения и помощи по вид и по месеци от регистър „Пенсии“, както и годишни данни за лицата получаващи обезщетения и помощи по Кодекса за социално

осигуряване (регистър за обезщетенията) за целите на изследването Статистика на доходите и условията на живот.

- Националната агенция по приходите (НАП) предоставя информация за лицата подали годишна данъчна декларация, както и данни за осигурените лица за допълване и валидиране на липсваща информация за доходите от проведеното през 2012 г. изследване „Статистика на доходите и условията на живот“.

Образование, култура и информационно общество

- НСИ получава от Министерство на образованието и науката и от Министерство на финансите (МФ) данни за публичните и частните разходи за образование.
- НСИ ежегодно получава данни за издателската продукция в страната от Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“. Предоставя се изчерпателна информация (база данни) за депозираните в Националната библиотека произведения книги и продължаващи (периодични) издания.

Статистика на здравеопазването

- НСИ получава информация за регистрираните „Трудови злополуки“ от НОИ.
- Националният център по обществено здраве и анализи (НЦОЗА) провежда статистическите изследвания за дейността на лечебните и здравни заведения и заболяемостта на населението от социално значими заболявания.

Макроикономическа и бизнес статистика

- Меморандум за сътрудничество между НСИ, БНБ и МФ в областта на държавната финансова статистика и финансови национални сметки.
- Споразумение за сътрудничество и стратегическо партньорство при обмен на информация между НСИ и Сметната палата за целите на данните за дефицита/излишъка и дълга на институционален сектор „Държавно управление“ с оглед постигане на оптимална организация и координация при взаимодействието между двете институции.
- Споразумение за обмен на информация между БНБ и НСИ в областта на макроикономическата и бизнес статистика.
- Споразумение между НСИ и НОИ за обмен на данни. Съществен акцент се поставя на координацията между двете институции за разработването на методология за изчисляване на пенсионните права в България на основание въвеждането на Европейска система от национални и икономически сметки 2010.
- Споразумение за сътрудничество и обмен на информация между НСИ и Агенция „Митници“ относно вноса и износа на стоки от и за Общността и трети страни.
- Инструкция за взаимодействие между НСИ и НАП във връзка с функционирането на система Интрастат (вътреобщностна търговия).

- Споразумение между НСИ и МВР за предоставяне на данни за пътничепотока на граничните пунктове по страни и причини за пътуванията.
- Споразумение между НСИ и Агенцията по вписванията за предоставяне на данни от Търговския регистър и Регистър Булстат.
- Споразумение между НСИ и НОИ за предоставяне на информацията от персоналия регистър на осигурените лица.
- Споразумение между НСИ и Агенцията по заетостта към Министерство на труда и социалната политика за предоставяне на информация за регистрираните безработни.

Статистика на селското, горското и рибно стопанство

- Министерство на земеделието и храните разработва и разпространява статистическа информация за заетостта и използването на земята, за растениевъдството, за животновъдството, за доходите на земеделските стопанства, за биологичното земеделие, както и провеждането на извадковите и изчерпателните изследвания на структурата на земеделските стопанства.
- Основните ангажименти на НСИ са в областта на сателитните сметки за селското и горското стопанство, цените и индексите в селското стопанство и статистиката за развитието на селските райони.
- НСИ осъществява информационен обмен и с Изпълнителната агенция по горите и Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури.

Статистика на околната среда и сметки в околната среда

- Министерството на околната среда и водите (МОСВ) и Изпълнителната агенция по околна среда координират цялостната дейност по разработване и наблюдение на изпълнението на политиките и програмите в областта на околната среда и имат водеща роля в събирането, публикуването и разпространението на информация за състоянието на околната среда.
- МОСВ и НСИ осъществяват разработването, производството и разпространението на статистическа информация в областта на околната среда и водите в съответствие с действащото европейско законодателство и сключено споразумение.

Статистика на транспорта

НСИ провежда статистическите изследвания в областта на транспорта кординирано и при осъществяване на информационен обмен с:

- Главна дирекция “Гражданска въздухоплавателна администрация” към Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията (МТИТС) за дейността на гражданското въздухоплаване в Република България;
- Изпълнителна агенция “Морска администрация” към МТИТС за дейността на морските и речните пристанища;

- Национална агенция „Пътна инфраструктура” - данни за републиканската пътна мрежа по клас на пътя и вид на настилката;
- Национална компания „Железопътна инфраструктура” - данни за дължина на железопътните линии, общо за страната и по региони;
- Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация” към МТИТС - данни за лицензираните превозвачи на пътници и товари за вътрешни и международни превози; данни за броя на лицензираните таксиметрови превозвачи и притежаваните от тях автомобили;
- Комисия за регулиране на съобщенията - данни за лицензираните оператори, извършващи универсални и неуниверсални пощенски услуги;
- МВР, дирекция “Охранителна и пътна полиция” - данни за пътнотранспортните произшествия, убитите и ранени лица; данни за регистрираните моторни превозни средства;
- МВР, дирекция „Комуникационни и информационни системи” - данни за регистрираните МПС, необходими за провеждане на извадковото изследване на товарния автомобилен транспорт.

ЧАСТ I. ПРАВНА РАМКА И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД НСС

1.1. Правна и институционална рамка

Статистическата дейност в Република България се регламентира от Закона за статистиката (*обн., ДВ, бр. 57/1999 г., последно изм., ДВ, бр. 38/18.05.2012 г., в сила от 1.07.2012 г.*), Закона за защита на личните данни, Закона за електронното управление и от значителен брой регламенти на ЕС в областта на статистиката.

По закон статистическата дейност в Република България се осъществява от НСИ, органите на статистиката и БНБ. НСИ е със статут на държавна агенция, която се състои от централно управление и 28 териториални статистически бюра, разположени в областните градове. Органите на статистиката са държавни органи или структурни звена в министерствата, ведомствата и други централни и териториални органи на изпълнителната власт, които извършват статистическа дейност. Органите на статистиката се определят като такива и се включват в НСС със заповед на министър-председателя съгласно чл. 3, ал. 3 от Закона за статистиката по съвместно предложение на ръководителите на съответните ведомства и председателя на НСИ за срок от пет години.

Съгласно Закона за статистиката към председателя на НСИ функционира Национален статистически съвет. Съветът е съвещателен орган и има функции по предоставяне на становище и препоръки относно Стратегията за развитие на НСС за всеки 5-годишен период и по обсъждане и подпомагане на изпълнението на годишната Национална статистическа програма. В Националния статистически съвет участват представители на всички органи на статистиката, БНБ, академичната общност и различни групи респонденти и потребители.

Сега действащата правна и институционална рамка на НСС подлежи на промяна в посока рационализиране и оптимизиране на организационната структура на НСИ, като се намали броят на териториалните структури. Взаимоотношенията между институциите от Националната статистическа система следва да се основават на договорни взаимоотношения при отчитане на взаимните интереси.

1.2. Предизвикателства пред НСС за периода 2013 - 2017 година

Промените в икономиката, социалната сфера и околната среда изискват засилване на значението и ролята на официалната статистика в посока:

- Ориентиране към променящите се потребности от статистическа информация на обществото.
- Производство на статистически данни с доказано качество и в съответствие с международните стандарти за осигуряване на международно сравними, надеждни и отговарящи на строгите стандарти за конфиденциалност и защита на информацията данни.
- Ефективност на разходите.

Характеризирането на нови явления и процеси като глобализация, икономика на знанието, благосъстояние и качество на живот изисква прилагане на интегриран подход и съчетаване на информация от различни източници. Приоритетно значение се отделя на развитието на социалната статистика, свързано с препоръките в стратегия „Европа 2020“ и съобщението „Отвъд БВП - измерване на напредъка в свят на промени“. Предвижда се подобряване на навременността, разширяване на възможностите за измерване на благосъстоянието и качеството на живота, изпълнение на дейности, включени в декларацията, приета в Малта относно миграцията, развитието на статистиката на здравеопазването и образованието.

Новите форми на комуникация с потребителите и респондентите и другите постижения в информационните технологии ще доведат до съществени промени в комуникационните канали, обработката и съхранението на данните.

Основните предизвикателства, които ще определят развитието на НСС за периода 2013 - 2017 г., са:

1. Нарастване на потребностите от статистическа информация:

- Потребности от комплексна и многоаспектна статистическа информация за целите на разработването, мониторинга и оценката на политики и програми на национално и регионално равнище.
- Необходимост от разработване на интегрирана система от показатели за измерване на напредъка към зелена икономика и зелен растеж в контекста на устойчивото развитие.
- Осигуряване на надеждна, навременна и с необходимата точност информация за потребностите на макроикономическия анализ и вземането на информирани решения в областта на икономическата и социалната политика и опазването на околната среда за България и ЕС.
- Обвързване на статистическа и геопространствена информация.
- Предоставяне на анонимизирани микроданни за изследователски цели.
- Прилагане на статистически и иконометрични методи за оценка на статистическите данни.

2. Появата на т.нар. „конкуренти“ на официалната статистика при производството на информация налага:

- Утвърждаване на официалната статистика като източник на качествена статистическа информация.
- Използване на съвременни ИКТ технологии за разпространение на статистическата информация и комуникация.
- Повишаване на статистическата култура на потребителите и критичността им към предлаганите данни в информационното пространство.

3. Намаляване на натовареността на респондентите при гарантиране на качеството на статистическата информация:

- Разширяване на обхвата на използваните административни източници и прилагане на мерки за подобряване на качеството на данните, получавани от тях.
- Консолидиране на изследванията на домакинствата, осигуряващи първични данни за качеството и условията на живот на населението.
- Оптимизиране на използването на данни от административни регистри и информационни системи и свързване на данни от различни източници за статистически цели чрез:
  - внедряване на съвременни информационни и комуникационни технологии при производството на статистическа информация;
  - предоставяне на е-услуги;
  - оптимизиране на статистическия инструментариум.

ЧАСТ II. ЦЕЛИ И ХОРИЗОНТАЛНИ ПРИОРИТЕТИ НА НАЦИОНАЛНАТА СТАТИСТИЧЕСКА СИСТЕМА

2.1 Основни цели

Развитието на НСС през периода 2013 - 2017 г. налага реализирането на следните **основни цели:**

Цел 1. Осигуряване на обективна, навременна и надеждна статистическа информация за икономическото, социалното и демографското развитие и за околната среда на национално и регионално равнище.

Цел 2. Въвеждане на нови източници на данни и средства за усъвършенстване на производството и повишаване на качеството на статистическите продукти и услуги.

Цел 3. Повишаване на професионалния и организационния капацитет на НСС.

Цел 4. Внедряване на иновативни и ефективни информационни и комуникационни технологии и е-услуги.

Основните цели за развитието на НСС са определени въз основа на нуждите на потребителите, приоритетите, залегнали в Европейската статистическа програма за периода 2013 - 2017 г., значимостта на предоставяне на качествена статистическа информация за разработването, мониторинга и оценяването на различни политики, степента на натовареност на респондентите и разходите за провеждане на изследванията.

Основните цели, заложи в Стратегията за развитие на НСС, ще бъдат реализирани чрез постигане на определени хоризонтални и специфични приоритети.

2.2. Хоризонтални приоритети

Приоритети към Цел 1. Осигуряване на обективна, навременна и надеждна статистическа информация за икономическото, социалното и демографското развитие и за околната среда на национално и регионално равнище.

Приоритет 1.1. Осигуряване на статистически показатели за разработване, наблюдение и оценка на европейски, национални и регионални политики:

- Показатели за стратегия „Европа 2020”.
- Показатели за Националната програма за развитие на Република България: България 2020.
- Показатели за измерване на напредъка по изпълнението на целите, заложи в Националната програма за реформи на Република България (2012 - 2020 г.) и Конвергентната програма на Република България.
- Показатели за устойчиво развитие.
- Показатели за установяване на макроикономическите дисбаланси.
- Показатели за измерване и мониторинг на напредъка към зелена икономика и зелен растеж.

Приоритет 1.2. Актуализиране на съществуващите и разработване на показатели за изследване на нови явления и процеси:

- Обогаляване на съдържанието на съществуващата статистическа информация в отговор на информационните нужди на потребителите.
- Разработване на показатели с цел характеризиране на нови явления и процеси.
- Актуализация на съществуващите и разработване на нови показатели с цел изучаване на глобализацията на икономиката и глобалните вериги стойности.
- Разработване на показатели за изучаване и оценка на предприемачеството и конкурентоспособността.

- Разработване и разпространение на статистическа информация относно енергийната интензивност на икономиката на национално ниво и енергията от възобновяеми енергийни източници (зелена енергия).

Приоритет 1.3. Разширяване на обхвата на предоставяните статистически продукти и услуги и активизиране на комуникацията с потребителите:

- Прилагане на иновативни подходи и решения чрез разработване и внедряване на електронен портал „е-разпространение“ за осигуряване на онлайн достъп на обществеността до статистическа информация.
- Използване на средства за визуализация на данни и улесняване на потребителите при тяхното интерпретиране.
- Превръщане на интернет пространството в основен източник за разпространение на статистически продукти и услуги и комуникация.
- Разширяване на възможностите за използване на анонимизирани микроданни за научни и изследователски цели.
- Повишаване на статистическата грамотност на всички групи потребители.
- Ефективност, партньорство и непрекъсната двупосочна връзка с медиите.
- Разширяване на набора от регионална информация за потребителите чрез изграждане на информационна база за районите, областите и общините в България.
- Активен диалог с потребителите на статистическа информация чрез организиране на семинари и обучения, осигуряващи непосредствена връзка между статистици и потребители на статистическа информация.
- Организацията на планираните семинари и обучения, осигуряващи непосредствена връзка между статистици и потребители на статистическата информация, ще бъде конкретизирана в Плана за действие по изпълнението на Стратегията.

Приоритет 1.4. Създаване на условия за производство и интегриране на пространствена (геореферирана) информация със статистическа информация:

- Използване на инфраструктурата за пространствена информация в Европейската общност (INSPIRE), по-специално чрез геопортала на ЕС.
- Интегриране на статистическите данни, когато това е приложимо, с цел създаване на инфраструктура с многобройни източници на информация за предоставяне на пространствено-времеви анализ.
- Разширяване на използването и разпространението на регионална геореферирана статистическа информация.

Приоритети към Цел 2. Въвеждане на нови източници на данни и средства за усъвършенстване на производството и повишаване на качеството на статистическите продукти и услуги.

Приоритет 2.1. Разширяване на използването на административни регистри и информационни системи за статистически цели:

- Внедряване на комбинирани методи за събиране на данни.
- Съчетаване на данни от различни информационни източници.
- Разширяване на използването на данни от административни източници.

Приоритет 2.2. Използване на иновативни ИКТ и средства за събиране на първични данни:

- Разработване на уеббазирани приложения за въвеждане на данни и по-широко използване на електронни формуляри.

- Разработване на информационни системи с използване на утвърдени стандарти за предаване и разпространение на статистически данни, например SDMX.
- Прилагане на иновативни методи при анкетните проучвания (CATI, CAPI, CAWI).
- Използване на таблети и мобилни устройства за събиране на данни, разработка и внедряване на приложения за мобилни устройства.

Приоритет 2.3. Внедряване на системен подход за управление и контрол на качеството в НСС:

- Въвеждане на системен подход за управление на качеството, основан на националната рамка за осигуряване на качеството.
- Изграждане на система за управление на качеството на производството на статистически информационни продукти.
- Въвеждане на годишен мониторинг за прилагане на принципите на Кодекса на европейската статистическа практика в НСС.
- Стандартизиране на докладите за качеството в НСС.
- Документиране на качеството на статистическите продукти и процеси в НСС.
- Провеждане на одити за качеството на статистическите процеси и продукти.
- Организиране и участие в обучения и курсове в областта на качеството.
- Публикуване на информация за качеството на статистическата информация, предоставена от НСИ, органите на статистиката и БНБ.

Приоритети към Цел 3. Повишаване на професионалния и организационния капацитет на НСС.

Приоритет 3.1. Създаване на мотивираща работна среда и развитие на професионалния капацитет на служителите в НСС:

- Развитие на квалификацията на персонала с цел прилагане на новите информационни и комуникационни технологии.
- Разработване и изпълнение на стратегия за развитие и управление на човешките ресурси, в т.ч. и на управленския капацитет на НСС.
- Разработване на стандарти относно планирането на необходимите човешки ресурси.
- Въвеждане на автоматизирана система за управление на човешките ресурси и внедряване на нови високи технологии в процесите на вътрешна и външна комуникация между служителите в НСИ и НСС.
- Въвеждане на система за оценка на текучеството, удовлетвореността от работата и от условията на труд.
- Разработване на програми за обучение на новопостъпили служители и програми за обучение с цел поддържане и развитие на квалификацията по отношение на статистическите процеси.

Приоритет 3.2. Адаптиране на организацията на работа в НСС към новите информационни и комуникационни технологии:

- Предоставяне на последни технологични продукти, ресурси и услуги за извършване на работния процес.
- Осигуряване на възможност за отдалечена работа на служителите (мобилно работно място) в съответствие с изискванията за сигурност.
- Използване на персонални мобилни устройства на работното място.
- Разширяване и усъвършенстване на използването на аналитичните платформи за обработка на статистически данни.

Приоритет 3.3. Взаимодействие и партньорство между институциите от НСС и потребителите:

- Активно партньорство и сътрудничество между НСИ, органите на статистиката и БНБ в информационния обмен при участие в европейски и национални проекти и разработване и изпълнение на годишната Национална статистическа програма.
- Активно участие на Националния статистически съвет при вземане на решения в областта на статистиката и засилване на доверието в официалната статистика.
- Сътрудничество и партньорство с министерства, ведомства и други централни и териториални органи на изпълнителната власт, поддържащи информационни регистри и бази данни, с цел автоматизиране на обмена на информация между институциите и използване на административни източници за статистически цели.
- Засилване на партньорството с външни потребители за провеждане на специализирани изследвания в социалната област за целите на разработването, наблюдението и оценката на политики и програми на национално и регионално равнище.

Приоритет 3.4. Утвърждаване на НСС като активен член на Европейската статистическа система и международната статистическа общност:

- Участие при изготвянето и обсъждането на законодателните актове на ЕС в областта на статистиката чрез активно партньорство в рамките на ЕСС.
- Участие в стратегически статистически комитети и работни групи за разработване на общи политики и инструменти, свързани с по-нататъшното развитие на ЕСС.
- Участие на НСИ като страна партньор на статистическите служби на държавите - членки на ЕС, при осъществяването на европейски проекти в областта на статистиката.
- Укрепване на двустранното сътрудничество чрез подписване на споразумения за сътрудничество и меморандуми за разбирателство.
- Засилване на участието на НСИ в европейски проекти в страните от Западните Балкани, политиката на добросъседство на ЕС и източното партньорство, европейска политика на добросъседство - юг.
- Подготовка за българско председателство на Съвета на ЕС през 2018 година.

Приоритет 3.5. Активно взаимодействие с академичната общност при разработването на нови статистически методи, продукти и услуги:

- Участие на представители на академичната общност в развитието на методологията на статистическите изследвания.
- Съвместно участие на експерти от НСИ и органите на статистиката, университетски преподаватели и изследователи в научни конференции и други форуми.
- Привличане на университетски преподаватели за провеждане на краткосрочни курсове по статистика и макроикономика за повишаване на квалификацията на експертите от НСИ.
- Привличане на студенти като стажанти в НСИ.

Приоритети към Цел 4. Внедряване на иновативни и ефективни информационни и комуникационни технологии и е-услуги.

Приоритет 4.1. Развитие на информационни системи и е-услуги в посока на намаляване на натовареността на респондентите, повишаване на качеството на статистическата информация и усъвършенстване на методите за нейното разпространение:

- Внедряване на е-услуги за събиране на статистическа информация от регистрите на електронното управление в изпълнение на Пътната карта за реализация на

Общата стратегия за електронно управление на Република България 2011 - 2015 година.

- Внедряване на е-услуга „Присъединяване на Агенцията по вписванията към Единната входна точка между Националната агенция за приходите и Националния статистически институт по подаването на Годишен отчет за дейността (ГОД)” във връзка с изискването на Закона за електронно управление за обслужване на едно гише по електронен път.
- Внедряване на системи за управление и оптимизация на работата с потребители на статистическа информация.
- Разработване на електронен дневник и внедряване на комбинирани методи за провеждане на анкети сред домакинствата.
- Внедряване на най-добри практики за обслужването на респондентите като Подпомагач център за реализиране на единна входна точка за контакт, оказване на помощ и разрешаване на възникнали проблеми.
- Внедряване на интернет услуги за предоставяне на информация на обществото и за обмен на информация между организациите чрез електронен портал „е-разпространение“ като компонент на е-управление.
- Внедряване на видеоконферентни връзки за провеждане на е-конференции, е-семинари и други.
- Разработване и внедряване на е-услуги за разпространение на статистически данни и метаданни в съвременни стандарти за представяне и обмен на информация (HTML5, SVG, SDMX, DSPL, KML и др.).

Приоритет 4.2. Внедряване на единни европейски ИТ средства, продукти и стандарти с оглед осигуряване на условия за интеграция и хармонизация на статистическия производствен процес в рамките на ЕСС:

- Интеграция и хармонизация на статистическия производствен процес чрез използване на оперативно съвместими и споделени средства и услуги в съответствие с новия модел на бизнес архитектура на ЕСС.
- Използване на разработени и предоставени от ЕСС общи ИТ средства, насочени към индустриализация на статистическия производствен процес.
- Прилагане на модерни и иновативни решения за осигуряване на интеграцията на процесите.
- Прилагане на утвърдени от ЕСС стандарти за предаване и съхранение на данни.

Приоритет 4.3. Повишаване на ефективността и разпределението на ресурсите в центъра за данни чрез внедряване на най-добрите практики и технологии за управление на инфраструктурата:

- Виртуализация на инфраструктурата и осигуряване на надеждността и скалируемостта на необходимите ресурси в режим 24/7/365.
- Изследване на възможностите за използване и внедряване на технологии и услуги, достъпни през интернет, т.нар. „облачни компютърни технологии“ за предоставяне на централизирани услуги.
- Внедряване на собствена облачна инфраструктура т.нар. „частен облак“ за предоставяне на централизирани услуги на ТСБ и мобилните работни места.
- Съкращаване на разходите, свързани с поддръжка, мониторинг и администриране.

Приоритет 4.4. Развитие и обновяване на сървърната и комуникационната инфраструктура и персонална техника с цел осигуряване на развитието на ИКТ и предоставяне на нови услуги:

- Доставка на сървъри, системи за съхранение на данни от корпоративен клас, комуникационно оборудване за осигуряване на високоскоростни и надеждни мрежи.
- Внедряване на иновативни персонални устройства на работните места.
- Постепенен преход към „зелени“ ИКТ.

Наред с посочените във втората част общи хоризонтални приоритети за развитието на НСС във всяка отделна статистическа тематична област има специфични приоритети, които са свързани с развитие на методологията, обогатяване на съдържанието на съществуващи изследвания, въвеждане на допълнителни модули и разширяване на съществуващи изследвания, внедряване на нови изследвания и показатели.

Стратегията за развитие на НСС за периода 2013 - 2017 г. ще бъде реализирана от НСИ, органите на статистиката и БНБ чрез изпълнение на разработен за целта план за действие. Планът за действие включва описание на приоритетните направления, срок за изпълнение, очаквани резултати и отговорна институция. Приоритетните направления са групирани в следните тематични области:

- Демографска и социална статистика
- Макроикономическа статистика
- Бизнес статистика
- Статистика на селското, горското и рибното стопанство
- Многоотраслова статистика
- Статистическа инфраструктура.

ЧАСТ III. РЕСУРСИ, ОРГАНИЗАЦИЯ И МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Стратегията за развитие на НСС за периода 2013 - 2017 г. ще се осъществява на базата на разработения План за действие за изпълнение на Стратегията. Стратегията за развитие на НСС е отворен документ, чието съдържание може да се актуализира в отговор на възникнали нови потребности и задачи.

Ключов фактор за изпълнение на Стратегията са човешките и финансовите ресурси. През последните пет години персоналът на НСИ е намалял с приблизително 25%, а бюджетът - с 21%, при същевременно нарастване на обема на провежданите статистически изследвания и дейности и увеличаване на обема на предоставяната статистическа информация на потребителите. При тези условия подобряването на квалификацията, гъвкавостта и капацитета на работещите в официалната статистика и успоредно с това повишаването на ефективността и ефикасността на Националната статистическа система се превръща в сериозно предизвикателство както за изпълнение на ежегодните ангажименти по производство на национална и европейска статистика, така и за реализирането на заложените стратегически приоритети през периода 2013 - 2017 година.

Финансовите ресурси, необходими за изпълнение на Стратегията, следва да бъдат осигурявани ежегодно от няколко източника: бюджета на НСИ и другите ведомства - органи на статистиката, съобразно възможностите на институциите; от целеви фондове на ЕК в областта на статистиката. За изпълнение на заложените хоризонтални приоритети в Стратегията по предварителни разчети от Държавния бюджет са необходими допълнителни средства в размер на 9.6 млн. лева.

Важни предпоставки за успешното изпълнение на Стратегията са активното участие на НСИ, органите на статистиката и БНБ и засилване на взаимодействието и партньорството в рамките на Националната статистическа система.

Контролът и мониторингът на изпълнението на Стратегията ще се осъществяват от НСИ. Изпълнението на заложените цели и приоритети ще се обсъжда от Националния статистически съвет и ежегодно ще се докладва в отчета за изпълнението на Националната статистическа програма и за дейността на НСИ.

Приложение 1. Фундаментални принципи на официалната статистика на ООН

ФУНДАМЕНТАЛНИ ПРИНЦИПИ НА ОФИЦИАЛНАТА СТАТИСТИКА НА ООН

Фундаменталните принципи на официалната статистика са приети от Статистическата комисия на ООН през април 1994 година.

Принцип 1. Приложимост, безпристрастност и равен достъп

Официалната статистика е необходим елемент на информационната система на демократичното общество, който предоставя на правителството, икономическите кръгове и обществеността данни за икономическото, демографското, социалното състояние и състоянието на околната среда. За тази цел официалните статистически данни с практическа стойност трябва да бъдат разработени и разпространени на обективна основа от официалните статистически органи с цел зачитане правото на гражданите на обществена информация.

Принцип 2. Професионализъм

За поддържане на доверието към официалната статистика статистическите органи в съответствие със строго професионални съображения, включително научни принципи и професионална етика, трябва да определят методите и процедурите за събиране, обработка, съхраняване и представяне на статистическите данни.

Принцип 3. Отчетност

За да улеснят правилната интерпретация на данните, статистическите органи трябва да представят информацията в съответствие с научните стандарти по отношение на източниците, методите и процедурите в областта на статистиката.

Принцип 4. Предотвратяване на неправилното използване

Статистическите органи имат право да коментират погрешната интерпретация или неправилното използване на статистическите данни.

Принцип 5. Ефективност на разходите

Данните за статистически цели могат да се събират от всички видове източници: статистически изследвания или административни данни. Статистическите органи трябва да избират източниците като отчитат качеството, навременността, разходите и натовареността на респондентите.

Принцип 6. Конфиденциалност

Индивидуалните статистически данни, събирани от статистическите органи за производство на статистическа информация, независимо дали се отнасят за физически или юридически лица, трябва да имат строго конфиденциален характер и да бъдат използвани само за статистически цели.

Принцип 7. Нормативна база

Законите, регламентите и приетите мерки, в рамките на които функционират статистическите системи, трябва да бъдат публично достояние.

Принцип 8. Национална координация

За осигуряване на съгласуваност и ефективност на статистическата система на национално равнище е необходимо да се осъществява координация между статистическите органи.

Принцип 9. Международна координация

Използването на международни понятия, класификации и методи от статистическите органи подпомага осигуряването на съгласуваност и ефективност на статистическите системи на всички официални равнища.

Принцип 10. Международно статистическо сътрудничество

Двустранното и многостранното сътрудничество в областта на статистиката способства за усъвършенстване на системите на официалната статистика.

Приложение 2. Принципи на Кодекса на европейската статистическа практика

ПРИНЦИПИ НА КОДЕКСА НА ЕВРОПЕЙСКАТА СТАТИСТИЧЕСКА ПРАКТИКА

Кодексът на европейската статистическа практика е приет от Статистическия програмен комитет на 24 февруари 2005 година. Ревизираната версия на документа е приета от Комитета на Европейската статистическа система през септември 2011 година.

Кодексът на европейската статистическа практика се основава на **15 принципа**, обхващащи **институционалната среда, статистическите процеси и статистическите продукти**. Към всеки един принцип има показатели, които се използват за мониторинг на прилагането на Кодекса (показателите не са посочени в приложението)¹.

Статистическите органи, включващи Комисията (Евростат), националните статистически институти и другите национални органи, отговорни за разработването, изготвянето и разпространението на европейска статистика, заедно с правителствата, министерствата и Европейския съвет **се задължават да спазват Кодекса**.

Принципите на Кодекса за европейската статистическа практика заедно с общите принципи за управление на качеството представляват **общата рамка за качество на Европейската статистическа система**.

Принцип 1. Професионална независимост

Професионалната независимост на статистическите органи от други политически, регулаторни или административни служби и органи, както и от частния сектор, гарантира надеждността на европейската статистика.

Принцип 2. Мандат за събиране на данни

Статистическите органи имат ясен законен мандат да събират информация за целите на европейската статистика. Администрациите, предприятията и домакинствата, както и широката общественост, могат да бъдат задължени по закон да позволят достъп до данни или да предоставят данни за целите на европейската статистика по искане на статистическите органи.

Принцип 3. Адекватност на ресурсите

Ресурсите, с които статистическите органи разполагат, са достатъчни за изпълнение на изискванията за европейска статистика.

Принцип 4. Ангажимент за осигуряване на качеството

Статистическите органи са ангажирани по отношение на качеството. Те систематично и редовно определят силните и слабите страни с цел непрекъснато усъвършенстване на качеството на процесите и продуктите.

Принцип 5. Статистическа тайна

Абсолютно са гарантирани личната неприкосновеност на субектите, които предоставят данни (домакинства, предприятия, администрации и други респонденти), поверителността на информацията, която те предоставят, и използването на информацията единствено за статистически цели.

Принцип 6. Безпристрастност и обективност

Статистическите органи разработват, изготвят и разпространяват европейската статистика при зачитане на научната независимост и по обективен, професионален и прозрачен начин, при който всички потребители са равнопоставени.

---

¹ Кодексът на европейската статистическа практика е публикуван на интернет страницата на НСИ: http://www.nsi.bg/files/Quality/1.1.%20CoP_ALL_BG.pdf.

Принцип 7. Обоснована методология

Обоснованата методология предопределя качеството на статистиката. Това изисква подходящи инструменти, процедури и експертен опит.

Принцип 8. Подходящи статистически процедури

Подходящите статистически процедури, прилагани от събирането на данните до валидирането на данните, са в основата на качеството на статистиката.

Принцип 9. Умерена натовареност на респондентите

Натовареността при отчитане е пропорционална на нуждите на потребителите и не е прекомерна по отношение на респондентите. Статистическите органи наблюдават натовареността на респондентите и определят цели за нейното намаляване във времето.

Принцип 10. Ефективност на разходите

Ресурсите се използват ефективно.

Принцип 11. Приложимост

Европейската статистика удовлетворява нуждите на потребителите.

Принцип 12. Точност и надеждност

Европейската статистика отразява действителността точно и надеждно.

Принцип 13. Навременност и точност на представяне

Европейската статистика се оповестява навреме съгласно обявената дата.

Принцип 14. Съгласуваност и сравнимост

Европейската статистика е вътрешно съгласувана, сравнима във времето и съпоставима между отделните региони и държави; възможно е да се комбинират и използват свързани данни от различни източници.

Принцип 15. Достъпност и яснота

Европейската статистика се представя в ясна и разбираема форма, оповестява се по подходящ и удобен начин, налична и достъпна е на безпристрастна основа и е подкрепена с метаданни и насоки.

Приложение 3. Списък на органите на статистиката

Списък на структурните звена в държавната администрация, които са органи на статистиката по смисъла на чл. 3, ал. 3 от Закона за статистиката

Приет със Заповед № Р-10 от 9 януари 2009 г. на министър-председателя на Р България, изменен със Заповед № Р-35 от 24 февруари 2011 г. и Заповед № Р-265 от 1 декември 2011 г. на министър-председателя на Р България

Органи на статистиката	Ведомство
Дирекция „Интрастат“ на Национална агенция за приходите	Министерство на финансите
Отдел „Митническа статистика и анализ“ в дирекция „Митническа статистика и автоматизация“ на Агенция „Митници“	
Отдел „Агростатистика“ в Главна дирекция „Земеделие и регионална политика“	Министерство на земеделието и храните
Дирекция „Национални здравни данни и електронно здравеопазване“ на Националния център по обществено здраве и анализи и дирекциите „Медицински дейности“ на регионалните здравни инспекции	Министерство на здравеопазването
Отдел „Пристанища“ в дирекция „Инспекционна дейност“ на Изпълнителна агенция „Морска администрация“	Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
Отдел „Регистри и статистика“ в дирекция „Административна“ на Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“	
Главна дирекция „Анализ, планиране и прогнозиране“	Национален осигурителен институт
Дирекция „Мониторинг и оценка на околната среда“ на Изпълнителна агенция по околна среда	Министерство на околната среда и водите